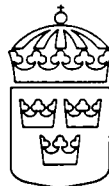

Regeringens proposition

1992/93:29

om vissa socialavgiftsfrågor

Prop.
1992/93:29

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 29 oktober 1992.

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Bo Könberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lydelse av 19 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring varigenom klargörs att folkpensionsavgiften endast är avsedd för finansiering av ålders-, förtids- och efterlevandepensioner från folkpensioneringen och att de särskilda folkpensionsförmånerna finansieras av statsmedel.

I propositionen läggs även fram förslag om ändringar i lagen om allmän försäkring och lagen (1981:691) om socialavgifter så att det klart framgår att en vinststiftelse inte skall erlagga arbetsgivaravgifter på ersättning som betalas till den som är eller varit anställd hos arbetsgivare som lämnat bidrag till stiftelsen och att sådana ersättningar inte heller skall utgöra sjukpenning- eller pensionsgrundande inkomst för mottagaren. Bestämmelserna skall tillämpas fr.o.m. år 1992. För att ersättningar som lämnas fr.o.m. år 1993 skall vara avgiftsfria och inte förmånsgrundande skall gälla att bidragen varit avsedda att vara bundna under minst tre kalenderår och tillkomma en betydande del av de anställda på likartade villkor. Avgiftsfriheten gäller inte ersättningar till företagsledare med väsentligt inflytande i företaget och delägare i fåmansföretag eller fåmansägt handelsbolag och närstående till dessa.

1 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 19 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Folkpensioneringen finansieras, förutom genom avgifter som avses i 1 §, av statsmedel, om ej annat särskilt föreskrivits.

19 kap.
3 §

Ålders-, förtids- och efterlevandepensioner från folkpensioneringen finansieras, förutom genom avgifter som avses i 1 §, av statsmedel, om ej annat särskilt föreskrivits. Särskilda folkpensionsförmåner finansieras av statsmedel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

Lag om ändring i lagen (1992:682) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 2 § och 11 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ i paragrafernas lydelse enligt lagen (1992:682) om ändring i nämnda lag samt ikraftträdandebestämmelserna till lagen (1992:682) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Förelagen lydelse*3 kap.
2 §

Sjukpenninggrundande inkomst är den årliga inkomst i pengar eller andra skattepliktiga förmåner som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete, antingen såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (*inkomst av anställning*) eller på annan grund (*inkomst av annat förvärvsarbete*). Med inkomst av anställning likställs kostnadsersättning som inte enligt 10 § uppbördslagen (1953:272) undantas vid beräkning av preliminär A-skatt. Som inkomst av anställning räknas dock inte ersättning från en arbetsgivare som är bosatt utomlands eller en utländsk juridisk person, om arbetet har utförts i arbetsgivarens verksamhet utom riket. I fråga om arbete som utförs utomlands av den som av en statlig arbetsgivare sänts till ett annat land för arbete för arbetsgivarens räkning bortses vid beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst från sådana lönetillägg som betingas av ökade levnadskostnader och andra särskilda förhållanden i sysselsättningslandet. Som inkomst av anställning eller inkomst av annat förvärvsarbete räknas inte heller intäkt som avses i 32 § 1 mom. första stycket h och i kommunalskattelagen (1928:370) eller sådan ersättning som enligt 1 § första stycket 2-6 lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster utgör underlag för nämnda skatt. Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas inte sådan ersättning enligt gruppsjukförsäkring eller trygghetsförsäkring vid arbetsskada som enligt 2 § första stycket lagen om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster utgör underlag för nämnda skatt. Den sjukpenninggrundande inkomsten fastställs av försäkringskassan. Inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete skall därvid var för sig avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst bortses från sådan inkomst av anställning och annat förvärvsarbete som överstiger sju och en halv gånger basbeloppet. Det belopp som sålunda skall undantas skall i första hand räknas av från inkomst av annat förvärvsarbete. Ersättning i pengar eller andra skattepliktiga förmåner för utfört arbete i annan form än pension räknas som inkomst av

Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst bortses från sådan inkomst av anställning och annat förvärvsarbete som överstiger sju och en halv gånger basbeloppet. Det belopp som sålunda skall undantas skall i första hand räknas av från inkomst av annat förvärvsarbete. Ersättning i pengar eller andra skattepliktiga förmåner för utfört arbete i annan form än pension räknas som inkomst av

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

anställning, såvida ersättningen under ett år uppgår till minst 1 000 kronor, även om mottagaren inte är anställd hos den som utger ersättningen. I nu angivna fall skall den som utför arbetet anses såsom arbetstagare och den som utger ersättningen såsom arbetsgivare. Kan ersättning för arbete för någon annans räkning under året inte antas uppgå till minst 1 000 kronor, skall ersättningen från denne inte tas med vid beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten i annat fall än då den utgör inkomst av näringsverksamhet. Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst av anställning skall bortses från ersättning som enligt 2 a § skall anses som inkomst av annat förvärvsarbete samt ersättning som idrottsutövare får från sådan ideell förening som avses i 7 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt och som har till huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet, om ersättningen från föreningen under året inte kan antas uppgå till minst ett halvt basbelopp.

anställning, såvida ersättningen under ett år uppgår till minst 1 000 kronor, även om mottagaren inte är anställd hos den som utger ersättningen. I nu angivna fall skall den som utför arbetet anses såsom arbetstagare och den som utger ersättningen såsom arbetsgivare. Kan ersättning för arbete för någon annans räkning under året inte antas uppgå till minst 1 000 kronor, skall ersättningen från denne inte tas med vid beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten i annat fall än då den utgör inkomst av näringsverksamhet. Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst av anställning skall bortses från ersättning som enligt 2 a § skall anses som inkomst av annat förvärvsarbete samt ersättning som idrottsutövare får från sådan ideell förening som avses i 7 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt och som har till huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet, om ersättningen från föreningen under året inte kan antas uppgå till minst ett halvt basbelopp. *Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst av anställning bortses även från ersättning från en juridisk person (vinstandelsstiftelse) som har till väsentligt ändamål att tillgodose ekonomiska intressen hos dem som är eller har varit anställda hos en arbetsgivare som lämnat bidrag till stiftelsen, om ersättningen avser en sådan anställd och inte utgör ersättning för arbete för stiftelsens räkning. Detta gäller dock endast om de bidrag arbetsgivaren lämnat till stiftelsen varit avsedda att vara bundna under minst tre kalenderår och att på likartade villkor tillkomma en betydande del av de anställda. Om arbetsgivaren är ett fåmansföretag eller ett fåmansägt handelsbolag skall vid beräkningen inte bortses från ersättning som stiftelsen lämnar*

till sådan företagsledare eller delägare i företaget eller denne närstående person som avses i punkt 14 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen.

Beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten skall, där förhållandena inte är kända för försäkringskassan, grundas på de upplysningar som kassan kan inhämta av den försäkrade eller dennes arbetsgivare eller som kan framgå av den uppskattning, som vid taxering gjorts av den försäkrades inkomst. Inkomst av arbete för egen räkning får ej beräknas högre än som motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning. Om inkomsten helt eller delvis utgörs av skattepliktiga förmåner skall de tas upp till ett värde som bestäms i enlighet med 8 § första-fjärde och sjätte styckena uppbördslagen (1953:272). När skäl föreligger får avvikelse ske från förmånsvärde som skattemyndigheten bestämt enligt 5 § andra stycket lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare.

11 kap.

2 §

Med *inkomst av anställning* avses lön eller annan ersättning i pengar eller andra skattepliktiga förmåner, som en försäkrad har fått såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Med lön likställs kostnadsersättning som inte enligt 10 § uppbördslagen (1953:272) undantas vid beräkning av preliminär A-skatt. Till sådan inkomst räknas dock inte från en och samme arbetsgivare utgiven lön som under ett år ej uppgått till 1 000 kronor. Till sådan inkomst räknas inte heller intäkt som avses i 32 § 1 mom. första stycket h och i kommunalskattelagen (1928:370) eller sådan ersättning som enligt 1 § första stycket 2-6 lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster utgör underlag för nämnda skatt. I fråga om arbete som har utförts utomlands bortses vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst från sådana lönetillägg som betingas av ökade levnadskostnader och andra särskilda förhållanden i sysselsättningslandet. Såsom inkomst av anställning anses även

a) sjukpenning och rehabiliteringspenning enligt denna lag samt sjukpenning enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för försäkrads inkomst såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst,

b) föräldrapenningförmåner,

c) vårdbidrag enligt 9 kap. 4 §, i den mån bidraget inte är ersättning för merkostnader,

d) dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa,

e) kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

f) utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering i form av dagpenning,

g) korttidsstudiestöd, vuxenstudiebidrag och utbildningsarvode enligt studiestödslagen (1973:349),

h) delpension enligt lagarna (1975:380) och (1979:84) om delpensionsförsäkring,

i) dagpenning till värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga under repetitionsutbildning, frivilliga som genomgår utbildning under krigsförbands-

övning eller särskild övning inom värnpliktsutbildningen, läkare under försvarsmedicinsk tjänstgöring samt civilförsvarspåbudspliktiga,

j) utbildningsbidrag för doktorander,

k) timersättning vid kommunal vuxenutbildning (komvux), vid vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särsvux) och vid svenskundervisning för invandrare (sfi),

l) livränta enligt 4 kap. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande livränta som bestäms med tillämpning av sagda lag,

m) från Sveriges författarfond och konstnärnämnden utgående bidrag som ej är att hänföra till inkomst av annat förvärvsarbete enligt 3 §, i den mån regeringen så förordnar,

n) statsbidrag till arbetslösa som tillskott till deras försörjning när de startar egen rörelse,

p) ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård,

q) tillfälliga förvärvsinkomster av verksamhet som inte bedrivs självständigt,

r) ersättning som en allmän försäkringskassa utger enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön.

I fråga om ersättning i pengar eller andra skattepliktiga förmåner för utfört arbete i annan form än pension *samt* i fråga om ersättning till idrottsutövare från visst slag av ideell förening gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket samt 2 a § tredje och fjärde styckena.

I fråga om ersättning i pengar eller andra skattepliktiga förmåner för utfört arbete i annan form än pension, i fråga om ersättning till idrottsutövare från visst slag av ideell förening *samt i fråga om ersättning från vinstandelsstiftelse* gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket samt 2 a § tredje och fjärde styckena.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn tas till lön eller annan ersättning, som den försäkrade har fått från en arbetsgivare, som är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, endast i fall då den försäkrade sysselsatts här i riket och överenskommelse inte träffats enligt 3 kap. 2 a § första stycket eller då han tjänstgjort som sjöman ombord på svenskt handelsfartyg. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svenska medborgare, om svenska staten eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, en svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande över den utländska juridiska personen, enligt av Riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggsavgiften.

Hänsyn skall ej heller tas till lön eller annan ersättning från främmande makts beskickning eller lönade konsulat här i riket eller från arbetsgivare, som tillhör sådan beskickning eller sådant konsulat och som inte är svensk medborgare. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svensk medborgare eller till den som utan att vara svensk medborgare är bosatt i riket, om en utländsk beskickning här i riket enligt av Riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggsavgiften.

Den som åtagit sig förbindelse enligt tredje eller fjärde stycket skall anses som arbetsgivare.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1993. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om sjukpenninggrundande inkomst och pensionsgrundande inkomst som avser tid före ikraftträdandet.

1. Denna lag träder i kraft såvitt avser bestämmelserna om vinstandelsstiftelse i 3 kap. 2 § andra stycket och 11 kap. 2 § andra stycket den 1 januari 1993 och i övrigt den 1 april 1993.

2. Bestämmelserna om vinstandelsstiftelse i 3 kap. 2 § andra stycket tillämpas dock från och med den 1 januari 1992 utom såvitt avser föreskrifterna i de två sista meningarna.

3. De nya bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket såvitt avser de två sista meningarna tillämpas inte på ersättning från en vinstandelsstiftelse som motsvarar bidrag som lämnats av en arbetsgivare före den 1 januari 1992 och för vilka arbetsgivaren erlagt arbetsgivaravgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter.

4. I övrigt gäller äldre bestämmelser fortfarande i fråga om sjukpenninggrundande inkomst och pensionsgrundande inkomst som avser tid före ikraftträdandet.

Lag om ändring i lagen (1992:683) om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 § lagen (1981:691) om socialavgifter¹ i paragrafens lydelse enligt lagen (1992:683) om ändring i nämnda lag samt ikraftträdandebestämmelserna till lagen (1992:683) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.

4 §

Vid bestämmande av avgiftsunderlaget skall bortses från

1. ersättning till en och samme arbetstagare om den under året inte uppgått till 1 000 kronor,
2. ersättning till arbetstagare som vid årets ingång fyllt 65 år,
3. ersättning till arbetstagare vid sjukdom eller ledighet för vård av barn eller med anledning av barns födelse, till den del ersättningen motsvarar sjukpenning, föräldrapenning eller rehabiliteringspenning som arbetsgivare får uppbära enligt 3 kap. 16 §, 4 kap. 18 § eller 22 kap. 12 § lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. ersättning för vilken skall betalas särskild inkomstskatt enligt lagen (1991:591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl.,
5. ersättning som en arbetsgivare utgett till barn för arbete som utförts i hans förvärvsverksamhet i de fall avdrag för ersättningen inte får göras vid inkomsttaxeringen,
6. ersättning till den del denna motsvarar kostnader i arbetet som arbetstagare haft att täcka med ersättningen,
7. ersättning för tjänstgöring i verkskydd enligt 47 § tredje stycket civilförsvarslagen (1960:74) i den mån ersättningen utgör eller motsvarar dagpenning,
8. ersättning för arbete som har utförts utomlands, till den del denna inte räknas som lön enligt 11 kap. 2 § första stycket lagen om allmän försäkring,
9. ersättning för skiljemannauppdrag i fall där parterna i skiljeförfarandet är av utländsk nationalitet,
10. ersättning som på grund av bestämmelserna i 5 § lagen (1984:947) om beskattning av utländska forskare vid tillfälligt arbete i Sverige inte utgör skattepliktig intäkt,
11. ersättning som avses i 3 kap. 2 a § lagen om allmän försäkring,
12. intäkt som avses i 32 § 1 mom. första stycket h och i kommunal-skattelagen (1928:370),
13. sådan ersättning som enligt 1 § första stycket 2-6 lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster utgör underlag för nämnda skatt,
14. ersättning till en och samme idrottsutövare från en sådan ideell förening som avses i 7 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig in-
14. ersättning till en och samme idrottsutövare från en sådan ideell förening som avses i 7 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig in-

¹ Lagen omtryckt 1989:633.

komstskatt och som har till huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet, om ersättningen från föreningen under året inte uppgått till ett halvt basbelopp enligt lagen om allmän försäkring.

Bestämmelsen i första stycket 6 är tillämplig endast om kostnaderna kan beräknas uppgå till minst 10 procent av arbetstagarens ersättning från arbetsgivaren under utgiftsåret. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får fastställa schablon för beräkning av arbetstagares kostnader i viss verksamhet. Schablonen skall avse bestämda yrkesgrupper och grundas på de genomsnittliga kostnaderna inom respektive grupp.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1993. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgifter som avser tid före ikraftträdandet.

komstskatt och som har till huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet, om ersättningen från föreningen under året inte uppgått till ett halvt basbelopp enligt lagen om allmän försäkring,

15. sådan ersättning från en vinstandelsstiftelse som avses i 3 kap. 2 § andra stycket lagen om allmän försäkring och från vilken skall bortses vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst.

Denna lag träder i kraft såvitt avser 2 kap. 4 § första stycket 15 den 1 januari 1993 och i övrigt den 1 april 1993. De nya bestämmelserna i 2 kap. 4 § första stycket 15 tillämpas dock på avgifter som avser tid från och med den 1 januari 1992. I övrigt gäller äldre bestämmelser fortfarande i fråga om avgifter som avser tid före ikraftträdandet.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 oktober 1992

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg

Föredragande: statsrådet Könberg

1 Inledning

Inför ett införlivande i EES-avtalet av en ändring i förordning (EEG) nr 1408/71 har frågan aktualiserats om hur olika folkpensionsförmåner finansieras. Ett klagörande bör göras av vilka förmåner som är avgiftsfinansierade.

I skrivelse den 5 juni 1992 har Riksskatteverket anfört att problem uppstått vid rättstillämpningen såvitt avser fråga huruvida socialavgifter skall utgå vid utbetalning av belopp från vinstandelsstiftelse till anställda. Problemen hänför sig till den utvidgning av arbetsgivarbegreppet som genomfördes i anslutning till skattereformen. Riksskatteverket föreslår mot bakgrund härav viss lagändring.

I förevarande ärende avser jag att ta upp dessa frågor.

2 Folkpensionsavgiften

Mitt förslag: 19 kap. 3 § lagen om allmän försäkring ges en ny lydelse varigenom klargörs att folkpensionsavgiften endast är avsedd för finansiering av ålders-, förtids- och efterlevandepensioner från folkpensioneringen och att de särskilda folkpensionsförmånerna finansieras av statsmedel.

Skälen för mitt förslag: I propositionen om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (prop. 1991/92:170 del II bilaga 4) har regeringen lagt fram förslag till lag om samordning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Genom denna lag kommer rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om samordning av systemen för

social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, med de ändringar i förordningen som gjorts fram till och med juli månad 1991 och med de EES-anpassningar som framgår av bilaga VI till EES-avtalet, att inkorporeras med svensk rätt. Genom en senare förordning (EEG) nr 1248/92 har förordning (EEG) nr 1408/71 ändrats för att klarlägga vilka regler som skall gälla vissa sociala förmåner i gränslandet mellan social trygghet och andra sociala förmåner, exempelvis socialtjänstförmåner. Denna ändringsförordning har inom EG trätt i kraft den 1 juni 1992.

Ändringen, som utgör en anpassning till EG-domstolens praxis, innebär ett klarläggande av vad som skall anses som social trygghet i förordningens mening. Som social trygghet skall anses dels vissa förmåner som antingen utgår som tillägg till eller i stället för sedvanliga förmåner vid de risksituationer som täcks av förordning (EEG) nr 1408/71, exempelvis sjukdom, invaliditet och ålderdom, dels förmåner som endast avser särskilt skydd för handikappade. Genom att ange förmåner av det senare slaget i en ny bilaga IIa till förordningen sanktioneras att förmånen utges endast under bosättning i landet i fråga. Förmåner som inte angetts i bilagan måste däremot på samma sätt som pensioner betalas oavsett förmånstagarens bosättningsland.

För närvarande pågår informella samtal mellan EFTA-länderna och EG-kommissionen om införlivande av förordning (EEG) nr 1248/92 i EES-avtalet för formellt beslut av den gemensamma EES-kommittén så snart som möjligt efter det att avtalet trätt i kraft.

En förutsättning för att en förmån skall få anges i bilaga IIa är att den inte bygger på avgiftsplikt. På engelska används uttrycket "non-contributory". Från svensk sida har i dessa samtal bl.a. framförts krav på att i bilaga IIa föra upp de särskilda folkpensionsförmånerna vårdbidrag och handikappersättning i de fall sådan inte utgår som tillägg till pension enligt 9 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Ett problem har i detta sammanhang varit att dessa särskilda folkpensionsförmåner enligt 19 kap. 3 § AFL finansieras på samma sätt som övriga folkpensionsförmåner såväl genom folkpensionsavgiften som av statsmedel.

Med anledning av det anförda anser jag att det i AFL bör anges att huvudförmånerna inom folkpensioneringen i första hand finansieras genom folkpensionsavgiften och i övrigt av statsmedel samt att de särskilda folkpensionsförmånerna finansieras av statsmedel.

Jag föreslår att 19 kap. 3 § AFL ändras i enlighet härmed.

Mitt förslag: Till följd av problem som aktualiserats i rätts-tillämpningen klargörs genom lagändring att fr.o.m. år 1992 skall socialavgifter inte tas ut vid utbetalning av medel från vinstandelsstiftelse till anställda eller tidigare anställda personer i företag som lämnat bidrag till stiftelsen. Fr.o.m. år 1993 skall en förutsättning dock vara att de bidrag en arbetsgivare lämnar är avsedda att vara bundna under minst tre kalenderår och avsedda att tillkomma en betydande del av de anställda på likartade villkor. Avgiftsfriheten gäller inte ersättningar till företagsledare med väsentligt inflytande i företaget och delägare i fåmansföretag eller fåmansägt handelsbolag och närstående till dessa. Ersättningar som är avgiftsfria är inte heller sjukpenning- eller pensionsgrundande.

Skälen för mitt förslag: I ett stort antal företag har åtgärder vidtagits för att genom vinstandelssystem göra de anställda delaktiga av företagets resultat, öka produktiviteten, sprida det individuella ägandet i företaget och öka känslan av samhörighet med företaget.

Överföring av vinstmedel till en företagsanknuten vinstandelsstiftelse beslutas av företaget i regel i anslutning till att resultatet för det gångna året fastställs. Överföringen sker till en av de anställda eller personalorganisationerna vid företaget bildad stiftelse. Stiftelsen utgör ett från företaget fristående rättssubjekt. Enligt praxis får företaget under vissa förutsättningar göra avdrag vid inkomsttaxeringen för det till stiftelsen överförda beloppet. Ofta bildar varje avsättning en särskild fond men andra konstruktioner förekommer också. Stiftelsen placerar i regel medlen i värdepapper, ofta i aktier i det företag som lämnat bidraget.

Andelsrätt i stiftelsens förmögenhet grundas på anställning i det överförande företaget vid en viss tidpunkt eller under viss tidsperiod. De individuella andelarna bestäms med utgångspunkt i anställningsform, avlönad tid eller liknande.

Stiftelsen förvaltar de överförda medlen (vinstandelsmedlen), inkl. avkastning och realiserad värdestegring, för andelsägarnas räkning. Efter viss tid – ofta efter fem år eller vid pensionering – erhåller den andelsberättigade utbetalning av sin andel i form av kontanter eller aktier. När så sker beskattas mottagaren för sin andel i inkomstslaget tjänst. Den som slutar sin anställning erhåller i allmänhet ett s.k. fribrev avseende sin andelsrätt. Med fribrev avses ett bevis om den eller de andelar som den anställde tillgodoförts i redan överförda medel.

För åren 1988–1991 var arbetsgivaren skyldig att erlagga arbetsgivaravgifter på de bidrag som lämnades till stiftelsen. Värdet som därvid tillgodofördes en försäkrad var pensionsgrundande.

För att stimulera det sparande som vinstandelssystem i företag innebär har statsmakterna beslutat att fr.o.m. den 1 januari 1992 skall socialavgifter inte tas ut på bidrag till vinstandelsstiftelser (prop. 1991/92:60,

bet. 1991/92:SkU10, rskr. 1991/92:97, SFS 1991:1842). I prop. 1991/92:60 om skattepolitik för tillväxt föreslogs att socialavgifter inte skulle utgå vare sig när medel lämnas till en vinstandelsstiftelse eller när anställda eller tidigare anställda erhåller sin andel från stiftelsen. I samband härmed föreslogs en ändring av 2 kap. 3 § lagen (1981:691) om socialavgifter som innebar att arbetsgivares avgiftsskyldighet för bidrag till vinstandelsstiftelser togs bort. Riksdagen beslöt i enlighet med förslaget.

I samband med skattereformen (prop. 1989/90:110, bet. 1989/90:SkU30, rskr. 1989/90:356 samt prop. 1990/91:54, bet. 1990/91:SkU10, rskr. 1990/91:106) ändrades bl.a. andra stycket i 3 kap. 2 § AFL. Ändringen syftade till att även vissa förmåner som utges av annan än arbetsgivaren skall räknas som inkomst av anställning.

För att undanröja de problem som härigenom uppstått i rättstillämpningen föreslår jag vissa lagändringar så att det klart framgår att ersättningar från en vinstandelsstiftelse varken skall vara förmåns- eller avgiftsgrundande. Ändring bör således göras i 2 kap. 3 § och 11 kap. 2 § AFL samt i 2 kap. 4 § lagen om socialavgifter. Dessa bestämmelser bör tillämpas fr.o.m. år 1992 i enlighet med regeringens och riksdagens tidigare intentioner.

Den föreslagna ändringen i 2 kap. 4 § lagen om socialavgifter medför att särskild löneskatt inte heller skall erläggas på ersättning som stiftelsen betalar till den som är 65 år eller äldre.

Syftet med avgiftsfriheten är att främja produktiviteten och det långsiktiga sparandet som följer av att anställda blir delaktiga i företagets resultat och att ägandet sprids. Vad som avses med en vinstandelsstiftelse är emellertid inte reglerat i lag och det föreligger därför behov av att närmare precisera vilka ersättningar som skall vara avgiftsfria.

Som förutsättning för avgiftsfrihet bör gälla att de bidrag arbetsgivaren lämnar till stiftelsen är avsedda att vara bundna minst tre kalenderår. Medlen skall således normalt inte få betalas ut tidigare än det fjärde året efter det att bidraget lämnades. Om en anställd avgår med pension eller avlider skall ersättning dock få lämnas före det fjärde året utan att detta skall medföra avgiftsskyldighet för stiftelsen.

En ytterligare förutsättning bör vara att bidragen är avsedda att tillkomma en betydande del av de anställda och tillkomma dem på likartade villkor. Detta skall innebära att minst ca en tredjedel av personalen omfattas av vinstandelsystemet och att ersättningen lämnas till dessa anställda efter enhetliga principer.

Avgiftsfrihet bör inte medges för ersättningar som lämnas till delägare i ett fåmansföretag eller fåmansägt handelsbolag eller till företagsledare i ett sådant företag om denne har ett väsentligt inflytande i företaget. Avgiftsfrihet bör inte heller avse ersättningar som lämnas till närstående till sådan företagsledare eller delägare. Med fåmansföretag och fåmansägt handelsbolag avses detsamma som i punkt 14 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370). Den personkrets som avses skall också vara densamma som i dessa anvisningar.

Om de angivna förutsättningarna inte är uppfyllda bör stiftelsen vara skyldig att erlägga arbetsgivaravgifter på motsvarande ersättningar.

De angivna preciseringarna bör tas in i 2 kap. 3 § andra stycket AFL. Genom hänvisning till detta lagrum i 11 kap. 2 § AFL och 2 kap. 4 § socialavgiftslagen kommer bestämmelserna samtidigt att bli tillämpliga i pensions- och avgiftshänseende samt beträffande särskild löneskatt på förvärvsinkomster.

Den närmare avgränsningen av vilka ersättningar från vinstandelsstiftelser som inte skall vara avgifts- eller förmånsgrundande skall gälla ersättningar som lämnas fr.o.m. den 1 januari 1993. I övergångsbestämmelserna bör dock anges att, om de särskilda villkoren inte är uppfyllda, stiftelsen inte skall vara skyldig att erlägga arbetsgivaravgifter på ersättningarna om arbetsgivaren redan har erlagt arbetsgivaravgifter på motsvarande bidragsbelopp i enlighet med de lagregler om gällde till utgången av år 1991. I så fall skall ersättningen från stiftelsen inte heller vara förmånsgrundande.

Slutligen vill jag nämna att bidragen från arbetsgivaren till stiftelsen i likhet med vad som för närvarande gäller skall vara fria från arbetsgivaravgifter och inte grunda rätt till sjukpenning eller tilläggspension. Vidare tar de redovisade förslagen endast sikte på uttag av avgifter. Någon ändring av gällande rätt i fråga om möjligheten till avdrag vid inkomstbeskattningen för arbetsgivarens avsättning till vinstandelsstiftelsen är inte avsedd.

Jag har i detta ärende samrått med statsrådet Lundgren.

4 Upprättade lagförslag

Inom Socialdepartementet har upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1992:682) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1992:683) om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter.

Lagförslag 3 avser ett ämne som faller inom Lagrådets granskningsområde. Eftersom ändringarna är en följd av ett tidigare riksdagsbeslut anser jag att förslaget är av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad som nu har anförts hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1992:682) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1992:683) om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter.

6 Beslut

Prop. 1992/93:29

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 oktober 1992	10
1 Inledning	10
2 Folkpensionsavgiften	10
3 Socialavgifter och vinstandelsmedel	12
4 Upprättade lagförslag	14
5 Hemställan	14
6 Beslut	15